

העם

בדידות וזהירה

לקראת עונת התגים עולה במדינה מדי שנה קרנם של שני מוסדות: הדת והקיבוץ. הדת מעוררת בעונה זו זכרונות ילדות גם בלבם של כופרים רבים, הממהרים לרכוש מקום בבית-כנסת שלא ראו את תוכו מאז יום-הכיפור האחרון. ואילו הקיבוץ מושך בעונה זו המונים אחרים, הנזכרים לפתע שיש להם בנים, בני-ידוד וידיים באחד המשקים, ומזדרזים לשמחם בהזדמנות זו בכיפור בלתי-צפוי.

בימים האחרונים של תשי"ח לא עלו רק שתי הקרנים — הן גם התנגשו ראש אל ראש. ההזדמנות: רצונו של הראשון-לציון יצחק רחמים נסים לבקר במשקי הקיבוץ המאוחד, וסירובם המוחלט של מנהיגי ה"קיבוץ להרשות ביקור זה.

יתכן כי מספר אוהדי-הקיבוץ גדול בארץ ממספר אוהדי-הדת. אולם הפעם התיצבה דעת-הקהל ברובה המכריע בצד הרב. ה"ראשון-לציון לא היה ראשון לחיבת-הקהל כאשר הטיל חרם על חלב הקיבוצים. כעונש על גידול החזירים, אך גם כופרים מוח"טים מודים בזכותה של הדת להפיץ את תורתה בדרכי-שלום ולעשות נפשות ככל יכולתה.

קיבוץ לברו ישכון. אולם סירובה של התגת הקיבוץ המאוחד לתת לכהונת-דת להיכנס לתחום משקיה — אפילו אם חברי משק מסויים היו רוצים בכך — היה בעל משמעות גוספת. הוא היה ביטוי נוסף ל"שאיפה כמעט טוטאליטארית מצד מנהיגי ה"קיבוצים (שהם בעצמם יושבי-עיר ברוב ימות השבוע) לבודד את צאן-מרעיתם מכל השפעה זרה, על-ידי החרימת אישים זרים, עתוננים זרים ועל-ידי אמצעי-בידוד אחרים. אין שאיפה מגוחכת יותר בשנת 1958 — כאשר בני המשקים מהגייסיים בהמוניהם לצה"ל ונפגשים בו עם בני כל הארץ, וכי אשר הרחוקות החדשות חודרות גם לפניה הנדחית ביותר בקומונה הקיבוצית (ראה כתבה בעמודים 6-7). אולם שאיפה זו אינה רק חסרת-סיכויים. בהיותה מבוססת על תפיסה מסולפת, היא הרת סכנות לקיבוץ עצמו.

צבא

מסקו השבוע

מה תפקיד צבא-ההגנה לישראל? הכריז השבוע רבי-אלוף חיים לסקוב, ראש המטה הכללי: התפקיד אינו רק "כוננות ונכוננות להילחם על ריבונות המדינה", אלא גם "כוננות ונכוננות להגן על המשטר בו אנו חיים ובו בחרנו ברצון חופשי — כנגד כל ניסיון לפגוע בו מבית ומחוץ". היתה זאת הפעם הראשונה שאיש-בטחון ישראלי הכריז שיש לצה"ל גם תפקיד כל-פינים, שאיננו מגויים רק נגד אויבי ה"מדינה מבחוץ, אלא גם נגד אויבי "המשטר" מבפנים. מאחר שהרמטכ"ל לא פרש מה זה "המש-

טר", ומאחר שכמה וכמה מפלגות חוקיות, וגורמים פוליטיים אחרים, הודיעו במפורש על רצונם "לשנות את המשטר" ואפילו "לחסל את המשטר", היתה זאת הצהרה המעוררת למחשבה.

רעות

מאחורי המחרשה

"כל פעם שיהושע מנוח יוצא מאחורי מחרשתו, עשה אונן כאפרכסתו" כתב פעם ברל כצנלסון, במאמר שהיה מוקדש לפול-מוס עם מנוח. כי יהושע מנוח הקרה, איש העלייה השנייה, חבר דגניה א' הנמנה עם צדיקי מפא"י ששררו מימי קדם, ממעט מאד בכתיבה. אולם כאשר הוא נוטל את העט לידיו, הוא שוחה כמעט תמיד נגד הזרם. השבוע יצא מנוח שוב מאחורי מחרשתו, כתב מכתב למערכת דבר. העילה: צו הגירוש של שר-הפנים נגד ג'וזף חיים יו' אנוביצ'י, סוחר-הגרונטאות היהודי, אשר ממ' שלת צרפת דורשת את הסגרתו. צו זה נש' אר בחוקפו גם אחרי שיואנוביצ'י העשיר לא מצא שום ארץ שהיתה מוכנה לקלטו. גירושו היה, למעשה, הסגרה — פעולה מדינית, שכל מטרותיה היתה לפייס את ממ' שלת צרפת.

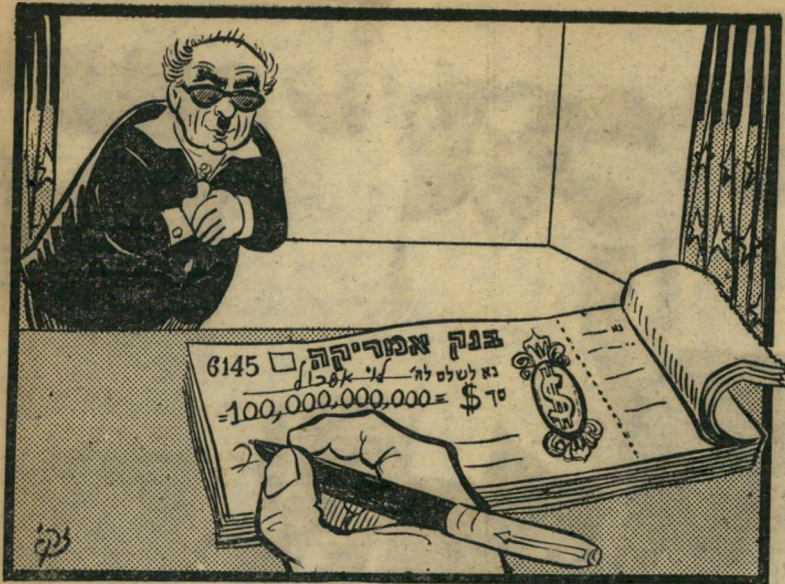
כל יהודי — כמעט. בפתיחת מכתבו צייט מנוח את חוק השבות, האומר כי "כל יהודי רשאי לעלות", אך שהוסיף שתי הסתייגויות: פרט לפושע או לחולה במחלה המסכנת את בריאות הציבור. כתב מנוח: "בשעת התקוממתי... נגד ההסתייגויות, משום שהן עושות לכל את החוק עצמו. יהודי, אף אם חטא, יהודי הוא. אין פושע שאי-אפשר להביאו על עושו כאן בבית, ואין מחלה שאי-אפשר לבודדה ולהקהות את הסכנה שבה".

ולענין יואנוביצ'י: "לאן ילך אם שום ארץ אינה רוצה לקבלו? ליס? כל הטררגדיה היהודית, לאורך אלפי שנות גלותנו, ער' מלת פה לנוכח זנינו בכל חריפותה. האין אנו רואים את המתדפקים הגולים בכל ה' דורות, כשהם עומדים לפני שערים סגור'ים? היכול משהו להסכים שהטררגדיה הזאת תחזור לעינינו, בשל הסתייגות שר'י רותית העושה את החוק היהודי הנפלא "כל יהודי יכול לעלות" — לאלי?"

דרש מנוח: לעכב את צו הגירוש עד למושב הבא של הכנסת, ולהציע בה לבטל את ההסתייגות לחוק השבות.

היצאנית האמיתית. מנוח לא נש' אר בלי מענה. לא חלפו 24 שעות ובמדור המכתבים של דבר כבר הופיעה תשובה. מאחר שהזמן היה כה קצר, נראה שהתשובה באה מצד מקורבי המערכת.

אמר המכתב, בחתימת יצחק תרגי: "דבר זה עלול להתפרש כהזמנה ליהודים בכל מקום: פשעו יעברו על החוק — ישראל תשמש זה עולט בטוח בשבילכם!". היה זה קול מוכיח על גורלו של איש אחר. בהעמידו את האינטרס של המדינה מעל לעקרון חוק השבות, ביטא למעשה ה' מכתב השני דעה "כנענית" מובהקת, בעוד

גמר זזתימה טובה

לה בר-סלע: היא יכולה לקבל חדר, אבל הוא עצמו לא יקיים שום קשר עמה. כדי ליצור תקדים, החל פונה במישורין לשר-בפועל, ביקש את הכרעתו בענינים שונים, כאילו לא שמע מעולם את השם אבן-טוב. אך למרות שהעביר את המכתבים דרך מז' כיר ביגיי השחרה, יצחק נבון, קיבל את התשובה תמיד באמצעות חנה אבן-טוב.

השבוע היתה צריכה להתכנס המועצה הציבורית לעניני הסעד, ששר-הסעד הוא ה' יושב-ראש שלה בתוקף תפקידו. כאשר הודיע ביגיי כי הגברת אבן-טוב תייצג אותו ותכהן כיושבת-ראש, הודיע בר-סלע שלא ישתתף ולא ימסור דו"ת. התוצאה: המועצה התכנסה בהעדרה של הגברת אבן-טוב.

הסעד והאבן. יתכן כי ההתמודדות בין בר-סלע לבין האבן-הטובה היתה נמשכת, עד שאחד מן השניים היה משתחק ומתפר' רר. אולם בינתיים באו לשני הצדדים מח' שבות שניות.

משרד ראש-הממשלה התייעץ עם נציבות המנגנון, הוברר לו שלפי התקשיר (תקנון השרות) פועל בר-סלע בהתאם לחוק, ואי' אפשר לצמצם את סמכויותיו. הקשר בין מנהל כללי לבין השר שלו הוא ומסר את להפירו על-ידי הכנסת קומיסאר-ביניים.

אולם בינתיים נסתבר גם לבר-סלע כי שובו של שפירא לכהונתו אינו קרוב, וכי עליו להיות מוכן לכהונה ממושכת של ביגיי. הוא נזכר גם כמה שקרה למנהל קר' דם של המשרד, עסקן אגודת-ישראל יעקוב לנדאו, שנתמנה לתפקידו בימי כהונת איציה-מאיר לוי. כאשר התפטר לוי ומסר את תפקידו לביגיי, סירב גם לנדאו לשתף פעו' לה עם אבן-טוב העקשנית. כעבור כמה שב' עות חלף להתפטר.

לאור מחשבות שניות אלה, נפגשו ה' שבוע בר-סלע ואבן-טוב, סיכמו ביניהם ש' ינסו לעבוד יחד במשך חודש ימים. רק אז יחליטו אם יש ביכולתם לדור בכפיפה אחת.

עתונות

פעולת תגומול

פניו של סגן המפקח הכללי אברהם (רמי) זלינגר היו אפופי חשיבות, כשקם להשיב במסיבת העתונאים שנערכה לפני שבועות אחדים בבית סוקולוב בתל-אביב, על השאלה: "האם למשטרה יש כיון כל-שהו בחקירת רצח הדקוראטור שיפטר, ב' רחוב פינסקר בתל-אביב?"

השאלה היתה במקומה; התשובה הפתיעה את כל הנוכחים: "אני מבקש שמה שאומר עכשיו, יסאר בסודיות מוחלטת", ביקש ראש אגף החקירות של המשטרה, "גילוי כלשהו עלול להזיק לחקירה".

העתונאים לא רצו להזיק לחקירה. הם הבטיחו לשתוק. זלינגר סיפר כי שיפטר נמצא ערום כביום הילודו, כשסימנים מ' סויימים בחדר בו נמצאה הגופה, ובחדר האמבטיה של הדירה, מעידים כי יתכן שהנרצח היה מקיים יחסי מין עם גברים.

"יתכן מאד שזהו הרקע לרצח", אמר ה' מפקח הכללי בכבודו ובעצמו, שקם להוסיף על דברי סגנו, "אנו חוקרים בכיון זה ומקמים להגיע לתוצאות".

4 צעירים הודו. הישיבה נסתיימה. (חמשן בעמוד 8)

שיהושע מנוח היה האיש היחיד בכל מדינת ישראל שהרים את קולו למען האידיאל ה' ציוני, אותו ביטא פעם זאב ז'בוטינסקי כא' שר קיווה ליום בו תתיה בארץ-ישראל יצ' אנית יהודיה אמיתית.

יחסים מרחביים

ישראלי בתערה

בדיוק שנה אחרי שחזר ארצה רפי ("גל" סון") אילון, אחרי תקופת-עיוניים בכלא המצרי ונסיון של משפט לינץ' בעזה, הגי' עה ארצה לייצגה, כי מלת ישראלי אחר העליח לעבור בשלום בתעלת-סואץ.

בעוד שנלסון הודר בפורטרטופיק מאוניה דנית, הפליג דניאל קורנפלד (23) תחת דגל הולנדי. בהגיעו לפתח תעלת-סואץ בדקו המצרים את רשימת הציאת, גילו שהמיכלית נושאת על סיפונה ימאי ישראלי. האיש נדרש להיכנס לתא, משמר של היילים מצ' ריים הופקד עליו, אולם יחס החיילים היה אדיב מאד, והם שמחו להצטלם עמו. הנחת המצרי, בדרגת רבי-חובל, נכנס לתא, הת' רועע עמו, שוחח עמו על בעיות מדיניות. דעתו: מצריים רוצה בשלום עם ישראל, רק האימפריאליזם הבריטי מונע שלום זה.

היה זה אופייני כי רק עתון ישראלי אחד, למרחב, הביא ידיעה זו. שאר העתונים, המוצאים מקום לכל פעולה אנטי-ישראלית של רעים, לא מצאוה ראויה לדפוס.

מנגנון

הקומיסארית

משה שפירא התפטר. בתוקף החוק, עבר תפקידו אוטומטית לידי ראש-הממשלה, ש' הפך (בין השאר) שר-הסעד-בפועל. לא חלף שבוע ועל שולחנו של המנהל הכללי של המשרד, משה בר-סלע, צילצל הטלפון. ה' גברת חנה אבן-טוב ממשרד ראש-הממשלה הודיעה כי ראש-הממשלה הטיל עליה ל' דחה לו על פעולות-המשרד. על כן ביקשה כי להבא, כל פעולה עקרונית של המשרד לא תבוצע מבלי להתייעץ עמה מראש ולקבל את הסכמתה.

בר-סלע נמוך-הקומה, הדומה להפליא ל' פיאר מנדוס-פראנס, הבין מיד במה דברים אמורים — שחנה אבן-טוב תהפוך למעשה לשר-הסעד בפועל. הוא אמר באדיבות ש' להרהר דברו, מיהר להתייעץ עם שר-הסעד היוצא, בן-מפלגתו משה שפירא, שמינה אר' תו לתפקידו.

עצתו של שפירא היתה קיצונית. המנהל הכללי של המשרד, הסביר לבר-סלע, מתמנה על-ידי השר באישור הממשלה כולה, ועל כן הוא אחראי יחיד במישורין הן בפני השר והן בפני הממשלה. אם השר אינו רר' חש לו אמון, עליו לפטר. אך אין הוא יכול למנות קומיסאר מעל מנהל.

האדם והנחש. בר-סלע נהג לפי עצה זו. כעבור כמה ימים קיבל הודעה בכתב מאת שר-הסעד-בפועל, בו נמסר לו בלשון שלא השתמעה לשתי פנים: "הטלתי על הגברת אבן-טוב לדחה לי על עניני המשרד. אבקש להושיט לה את כל העזרה המתאי' מה". בר-סלע לא נבהל, השיב לביגיי במכ' תב שהגדיר את עמדתו. תמציתה: אין הנחש והאדם יכולים לדור בכפיפה אחת.

עברו יומיים מתוחים. לפתע הופיעה חנה אבן-טוב במשרד הסעד ברחוב יוליאן בירושלים, ביקשה שיקצו לה חדר. הודיע

מועמד-לגירוש יואנוביצ'י... פשעו ועברו על החוק